

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUS MERIHANHEN METSÄSTYKSEN KIELTÄMISESTÄ METSÄSTYSVUOSINA 2020—2023

Pääasiallinen sisältö

Merihanhen kanta on viime vuosikymmeninä kasvanut saaristossa ja rannikkoseuduilla. Suomessa sisämaape-sintöjä on toistaiseksi ollut vähän, mutta niiden määrä on ollut koko ajan kasvamassa. Maa- ja metsätalousmi-nisteriön asetuksella kiellettäisiin merihanhen metsästys sisämaassa kannan runsastumisen ja levittäytymisen edistämiseksi. Määritellyllä rannikkoalueella tapahtuva metsästys jakautuu aikaistettuun peltometsästykseen 10.8.- alkaen ja tavanomaiseen metsästyskauteen 20.8 klo 12.00 – 31.12. Sallitulla metsästysalueella merihan-hen metsästykseen asetettaisiin metsästäjäkohtainen saaliskiintiö, joka olisi enintään 2 merihanhea vuorokau-nessa. Lisäksi ravintohoukuttimen käyttö kiellettäisiin merihanhen aikaistetussa peltometsästyksessä 10.8.- 20.8. klo 12.00 saakka.

Vuonna 2018 aikaistetun peltometsästyksen keskeinen tavoite oli viljelyvahinkojen vähentäminen sekä mah-dollisuus paikallisesti rajoittaa vahinkoa aiheuttavaa merihanhikantaa metsästyksen keinoin. Suomen riista-keskuksen näkemyksen mukaan peltometsästyksessä on harjoitettu paikallisesti voimakastakin metsästystä pelloilla, joilla ei ole arvokkaita satokasveja, mille merihanhet aiheuttavat vahinkoa. Paikoin merihanhia on saatu saaliiksi huomattavan korkeita vuorokausikohtaisia määriä ravintohoukuttelun avulla, mikä ei ole tarkoi-tuksenmukaista suhteessa tavoitteisiin kannan leviämiseksi sisämaahan tai metsästyksen tarkoituksenmukai-sen järjestämisen näkökulmasta.

Vuosien 2018 ja 2019 peltometsästyksen odotettua suurempi osuus kokonaissaaliista ja sen kohdistuminen aiempaa enemmän esiakuisiin lintuihin voi heikentää merihanhen lisääntyvää kannanosaa muutaman vuoden aikajänteellä. Tästä syystä on perusteltua rajoittaa merihanhen metsästystä koko metsästysaikana siten, että kokonaissaalismäärä pienenee ja metsästys kohdistuu enemmän nuoriin lintuihin. Metsästäjäkohtainen kiintiö mahdollistaa edelleen merihanhen metsästyksen ja viljelyvahinkojen ehkäisyn koko sallitulla metsästysalu-eella, mutta pienentää kokonaissaalismäärää sekä mahdollisesti jakaa toteutuvaa saalismäärää tasaisemmin hanhenmetsästäjien kesken.

Esitetty metsästyksen kieltäminen perustuu Suomen riistakeskuksen maa- ja metsätalousministeriölle teke-mään esitykseen. Esityksellä jatkettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (572/2013) metsästys-vuosina 2013–2016 ja vuosina 2016-2019 (asetus 568/2016, muutettuna 557/2018) voimassa olleita kolme-vuotisia rauhoituksia sisämaassa. Alueen rajausta säilyisi samana.

Merihanhen osalta tavoiteltava leviäminen sisämaan vesistöihin edellyttää metsästyksen kieltämistä sisämaan kannan ollessa vasta ensimmäisten yksilöiden varassa. Maa- ja metsätalousministeriö pyrkii tämän asetuksen avulla estämään sisämaassa pesivään ja levittäytyvään merihanhien kantaan kohdistavan metsästyspaineen niin, että kanta vahvistuisi ja siitä tulisi arvokas riistavara myös sisämaahan.

Asetuksella kiellettäisiin merihanhen metsästys kolmen vuoden määräajaksi metsästysvuonna 2020–2023 elo-kuun 10 päivästä joulukuun 31 päivään Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen maakunnissa, Etelä-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Alajärven, Alavuden, Evijärven, Kuortaneen, Lappajärven, Soinin, Vimpelin ja Ähtärin kunnissa, Keski-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Halsuan, Lestijärven, Perhon ja Vetelin kunnissa, Lapin maakun-nassa lukuun ottamatta Kemin, Keminmaan, Tornion ja Simon kuntia, Kymenlaakson maakuntaan kuuluvissa Iitin ja Kouvolan kunnissa, Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Haapajärven, Haapaveden, Kuusa-mon, Kärämäen, Nivalan, Pudasjärven, Pyhäjärven, Pyhännän, Reisjärven, Siikalatvan, Utajärven ja Taival-kosken kunnissa. Alue olisi sama kuin edellisenä seitsemänä vuotena. Asetus olisi voimassa 31.7.2023 saakka.

1 Nykytila

Metsästyslain (615/1993) 20 §:n 1 momentin mukaan metsästystä on harjoitettava kestävän käytön periaatteiden mukaisesti ja siten, että riistaeläinkannat eivät vaarannu, luontoa ei tarpeettomasti vahingoiteta, riistakantaa ei vaaranneta eikä eläimille tuoteta tarpeetonta kärsimystä. Metsästyslain järjestelmässä riistaeläinlajien metsästämistä rajoitetaan ensisijaisesti metsästyslain 37 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella säädetyllä vuosittaisella yleisellä rauhoitusajalla. Metsästysasetuksen (666/1993) 24 §:n 1 momentin 16 kohdassa säädetty merihanhen yleinen rauhoitusajaksi on 1.1.—20.8. kello 12.00 saakka. Metsästysasetusta muutettiin (392/2018) vuonna 2018 siten, että 24 §:n 2 momentin mukaan sen estämättä mitä 1 momentin 16 kohdassa säädetään, saa merihanhea metsästää lisäksi pellolta elokuun 10 päivästä elokuun 20 päivään kello 12.00 asti.

Metsästyslain 38 §:ssä on säädetty maa- ja metsätalousministeriölle toimivalta kieltää tai rajoittaa metsästys tilapäisesti enintään kolmen vuoden määräajaksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Oulujärvelle leviittäytyvän merihanhikannan vakiinnuttamiseksi ja lisäämiseksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (458/2012) kiellettiin merihanhen metsästys Kajaanin, Paltamon ja Vaalan kunnissa metsästysvuosina 2012—2015. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (572/2013) merihanhen metsästys oli kielletty sisämaassa metsästysvuosina 2013–2016 ja asetuksella (568/2016, muutettuna 557/2018) metsästysvuosina 2016–2019.

Metsästyslain 38 § on muutettu 1.8.2017 voimaan tulevalla lailla (504/2017). Sen mukaan, jos riistaeläinlajin kanta heikkenee pysyvästi tai tilapäisesti lajin esiintymisalueella tai osalla esiintymisaluetta, voidaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kyseisen riistaeläinlajin metsästystä rajoittaa tai se voidaan kieltää kokonaan. Riistaeläinlajin metsästystä voidaan rajoittaa tai se voidaan kieltää myös, jos tavoiteltava riistaeläinlajin leviäminen tai metsästyksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä edellyttää. Metsästyksen rajoittaminen voi tarkoittaa myös velvoitetta merkitä saalis tunnistemerkillä. Rajoitus tai kielto voi olla voimassa korkeintaan kolme vuotta. Jos riistaeläinlajin kanta voimistuu elinvoimaiseksi, rajoitus tai kielto tulee kumota ennen määräajan päättymistä. Rajoitus tai kielto voi olla: 1) alueellinen; 2) ajallinen; 3) saaliseläimen sukupuolta koskeva; 4) metsästäjäkohtainen saaliskiintiö; tai 5) pyyntivälinettä tai pyyntimenetelmää koskeva. Rajoituksesta, kiellosta tai tunnistemerkeistä säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Maa- ja metsätalousministeriön on kuultava ennen asetuksen antamista niitä riistanhoitoyhdistyksiä, joiden toiminta-alueella rajoitus tai kielto koskee.

Kysymyksessä on siten tilapäisen metsästyksen säätelyn mahdollistamiseksi säädetty toimivalta, jota korostaa toisaalta velvoite kumota kielto tai rajoitus ennen määräajan päättymistä, jos riistaeläinkanta voimistuu elinvoimaiseksi. Käytännössä alueelliset rajaukset tulee toteuttaa selkeästi siten, ettei niiden alueellisesta ulottuvuudesta synny epäselvyyttä. Kysymyksessä ei siis ole mihinkään tiettyyn uhanalaisuusarviointiin sidottu toimivalta, vaan riistakantojen vuotuisen vaihtelun seurannan perusteella sovellettu toimivalta. Tältä osin aiempaa käytäntöä ei ole ollut tarkoitus muuttaa metsästyslain muuttamisen yhteydessä.

EU:n lintudirektiivi

Merihanhen metsästystä säätelee myös Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY luonnonvaraisten lintujen suojelusta, jäljempänä lintudirektiivi. Merihanhi *Anser anser* kuuluu lintudirektiivin 1 artiklassa tarkoitettuihin lajeihin ja liitteen II A-osan lajeihin. Lintudirektiivin 2 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 1 artiklassa tarkoitettujen lintulajien kantojen ylläpitämiseksi sellaisella tasolla, joka vastaa erityisesti ekologisista, tieteellisistä ja sivistyksellisistä vaatimuksia ottaen huomioon taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset, taikka näiden kantojen mukauttamiseksi tähän tasoon. Lintudirektiivin 7 artiklan mukaan liitteessä II lueteltujen lajien kantojen koon, maantieteellisen levinneisyyden ja lisääntymisnopeuden takia koko yhteisössä niitä voidaan metsästää kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Liitteessä II olevassa A-osassa lueteltuja lajeja saa metsästää koko yhteisön alueella. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että lajien metsästys ei vaaranna suojelutoimenpiteitä niiden levinneisyysalueella. Edelleen 7 artiklan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että metsästys harjoitettuna voimassa olevien kansallisten toimenpiteiden mukaisesti vastaa kyseisten lintulajien järkevän hyödyntämisen ja ekologisesti tasapainoisen

sääntelyn periaatteita ja että tämä käytäntö näiden lajien ja etenkin muuttavien lajien kantojen osalta on sopu-
soinnussa 2 artiklasta seuraavien toimenpiteiden kanssa.

Merihanhi on viime vuosikymmeninä runsastunut ja sen levinneisyys kattaa saariston ja rannikkoseudut sekä yksittäisiä pesimähavaintoja myös sisävesiltä. Vuonna 2019 lintudirektiivin raportoinnissa kannan arvioitiin olevan keskikanta 6 600 paria (minimi 3 600 — maksimi 10 000 paria). Kannan kehityssuunnan arvioitiin olevan vuosien 2007–2018 tarkastelujaksolla vakaa (trendin vaihteluväli -24% — + 95%) ja vuosien 1980–2018 tarkastelujaksolla kasvava +433% (trendin vaihteluväli +272%—+660%).

Merihanhisaaalis koko maassa oli Luonnonvarakeskuksen metsästystilaston mukaan aiemman sisämaan met-
sästyskiellon aikana vuonna 2013 yhteensä 4900 lintua, vuonna 2014 yhteensä 7900 lintua, vuonna 2015 yh-
teensä 3 000 lintua, vuonna 2016 yhteensä 6 500 lintua, vuonna 2017 yhteensä 8 700 lintua. Luonnonvarakes-
kuksen 24.7.2019 julkaiseman vuoden 2018 saalistilaston mukaan koko maan merihanhisaaalis oli vuonna 2018
yhteensä 6 300 merihanhea. Vuoden 2019 saalistilastoja ei asetuksen valmisteluvaiheessa ole saatavilla.

2 Metsästyksen rajoittaminen ja kieltäminen metsästysvuosina 2020—2023

Suomen riistakeskus on 19.5.2020 esittänyt maa- ja metsätalousministeriölle merihanhen metsästyksen kieltä-
mistä metsästyslain 38 §:n nojalla maa- ja metsätalousministeriön sisämaahan levittäytyvän merihanhikannan
vakiinnuttamiseksi ja lisäämiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kielletäisiin merihanhen metsästys kokonaan kolmen vuoden mää-
räajaksi metsästysvuosina 2020–2023 Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen,
Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen maakunnissa, Etelä-Pohjanmaan maakuntaan
kuuluviissa Alajärven, Alavuden, Evijärven, Kuortaneen, Lappajärven, Soinin, Vimpelin ja Ähtärin kunnissa,
Keski-Pohjanmaan maakuntaan kuuluviissa Halsuan, Lestijärven, Perhon ja Vetelin kunnissa, Lapin maakun-
nassa lukuun ottamatta Kemin, Keminmaan, Tornion ja Simon kuntia, Kymenlaakson maakuntaan kuuluviissa
Iitin ja Kouvolan kunnissa, Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan kuuluviissa Haapajärven, Haapaveden, Kuusa-
mon, Käsämsäen, Nivalan, Pudasjärven, Pyhäjärven, Pyhännän, Reisjärven, Siikalatvan, Taivalkosken, Uta-
järven ja Vaalan kunnissa.

Muualla maassa metsästys olisi sallittua metsästysasetuksen 24 §:n 1 momentin 12 kohdassa säädetyn yleisen
rauhotusajan ulkopuolella 20.8. kello 12—31.12. välisenä aikana samoin kuin pellolta elokuun 10 päivästä
elokuun 20 päivään kello 12.00 asti.

Sallitulla metsästysalueella merihanhen metsästyksen asetettaisiin metsästäjäkohtainen saaliskiintiö, joka
olisi enintään 2 merihanhea vuorokaudessa. Lisäksi ravintohoukuttimen käyttö kielletäisiin merihanhen ai-
kaistetussa peltometsästyksessä 10.8.-20.8. klo 12.00 saakka.

Suomen riistakeskus toteaa esityksensä perusteluina seuraavaa:

*"Merihanhikanta on runsastunut viime vuosikymmenien aikana Suomessa ja muissa Pohjois-
maissa. Ruotsissa laji pesii runsaslukuisena sisämaassa. Suomessa sisämaapesintöjä on tois-
taiseksi ollut vähän, mutta niiden määrä on ollut koko ajan kasvamassa. Myös muuttoaikaiset
havainnot merihanhista ovat lisääntyneet selvästi sisämaassa ja niitä tehdään jokaisessa
maakunnassa. Suomen merihanhikanta on viimeisen kymmenen vuoden ajan ollut vakaa.
Suomen riistakeskus katsoo, että merihanhi on arvokas riistalaji ja sen runsastumista ja levi-
tämistä kannattaa edistää sisämaassa. Merihanhet voivat aiheuttaa sisämaassa viljelyksille
jonkin verran vahinkoja, mutta niiden määrien odotetaan olevan pieniä. Lisäksi vahinkojen
syntymistä voidaan lajin kohdalla ehkäistä monilla keinoilla.*

*Merihanhi rauhoitettiin sisämaassa kolmeksi metsästysvuodeksi vuonna 2013 ja 2016 sekä
yhdeksi vuodeksi vuonna 2019. Systemaattista seuranta ei ole järjestetty lajin runsauden ja*

levinneisyyden muutoksiin. Lajista tehdään lintuharrastajien toimesta havaintoja ja niiden perusteella näyttää siltä, että merihanhihavainnot ovat kasvusuunnassa. Pesimähavaintoja on kuitenkin vielä toistaiseksi vähän. Suomen riistakeskuksen tiedossa on sisämaapesintöjä tai niiden yrittämistä ainakin Oulujärvellä, Saimaalla, Maaningalla, Riihimäellä, Sastamalassa ja Liperissä.

Merihanhihikannan leviämisen nopeuttamiseksi on tehty istutuksia ja istutussuunnitelmia. Istutusten tavoitteena on saada merihanhen poikaset leimautumaan kasvuympäristöönsä siten, että ne tulisivat alueelle pesimään sukukypsiksi tultuaan. Merihanhia istutettiin vuosina 1997-2000 yhteensä 42 kpl Oulujärvelle. Maaningalle istutettiin merihanhia vuosina 2013-2014 ja vuonna 2016. Vuosina 2018 ja 2019 tehtiin siirtoistutuksia Keski-Suomeen.

Merihanhen pyyntiaikaa pidennettiin metsästysasetuksen muutoksella alkupäästä vuonna 2018 siten, että pyynti on sallittu 10.8–20.8 klo 12 pellolta.

Luonnonvarakeskuksen riistasaalitiedon mukaan merihanhisaalis on ollut vuosina 2000-2009 noin 5100 lintua vuodessa ja vuosina 2010-2018 noin 6600 yksilöä. Syksyn 2018 merihanhisaalis oli 6300 lintua, joista noin puolet ammuttiin aikaistetulla (10.8-20.8) metsästysajalla.

Vuosi 2018 oli ehkä olosuhteiden vuoksi tavanomaista parempi merihanhen metsästyksen onnistumiselle. Peltojen sadonkorjuu oli merkittävästi keskimääräistä aikaisemmassa, mikä saattoi edesauttaa suurta saaliskertymää myös 20.8 alkaneella metsästyskaudella. Vuonna 2019 olosuhteet eivät ilmeisesti olleet yhtä suotuisat, mutta olemassa olevien tietojen perusteella peltometsästyksen saalismäärät olivat edelleen merkittäviä.

Kymmenellä päivällä aikaistettu metsästys yhdistettynä hyviin olosuhteisiin mahdollisesti vaikutti odotettua suuremman saalismäärän kertymiseen peltometsästyksen aikana nyt käytettävissä olevien rajallisten aineistojen perusteella. Peltometsästyksellä aikaan saatu pelotevaikutus osaltaan auttaa vähentämään nykyisiä sekä tulevia maatalousvahinkoja rannikolla. Kokonaissaalismäärä ei käytettävissä olevien aineistojen perusteella merkittävästi kasvanut.

10.8-20.8 tapahtuva peltopyynti kohdistuu todennäköisesti enemmän esiaikuisiin, pesimättömiin lintuihin ja pesinnässään epäonnistuneisiin lintuihin kuin 20.8 alkava metsästys. Osa esiaikuisista on yleensä lähtenyt muutolle ennen 20.8 alkavaa metsästystä. Suurempi esiaikuisten osuus johtaa aiempaa pienempään alle vuoden ikäisten lintujen osuuteen saaliissa, mikä yhdessä jossain määrin kasvavien saalismäärien kanssa tulee ottaa huomioon arvioitaessa toteutuneen metsästyksen kokonaiskestävyyttä.

Hanhilla aikuisten lintujen säilyvyys on populaation kehityksen kannalta merkittävämpi tekijä kuin vuotuinen poikastuotto. Esiaikuisiin kohdistuva voimakas verotus voi merkittäväällä tavalla vaikuttaa lisääntyvien ikäluokkien kokoon usean vuoden viiveellä. Rannikon vahva ja elinvoimainen merihanhihikanta on edellytys lajin leviämiselle sisämaahan, ja tästä näkökulmasta rannikon aikaistettu pyynti ja esiaikuisiin kohdistuva suurempi metsästysverotus ovat ristiriidassa lajin leviämistavoitteen suhteen.

Merihanhen kokonaisuutena positiivisen kannan kehityksen turvaamiseksi on syytä seurata merihanhisaaliin kehitystä ja tarvittaessa harkita alueellisia metsästyksen rajoitustoimia, jotta merihanhihikannan elinvoimaisuutta tai sisämaahan levittäytymistä ei turhaan vaaranneta. Vuonna 2019 annettu yksivuotinen asetus antoi mahdollisuuden seurata aikaistetun metsästyksen vaikutuksia merihanhihikantaan kahden vuoden ajan, ja harkita onko merihanhen metsästystä tarpeen rajoittaa siten, että metsästys ja vahinkojen ehkäisy olisi edelleen mahdollista, mutta pyynnin kokonaisvaikutus kantaan olisi pienempi.

Perustelut:

Merihanhi on hitaasti lisääntyvä laji ja sen vuoksi selviä tuloksia sisämaan kannankehityksessä on odotettavissa vain riittävän pitkällä rauhoituksella. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista jatkaa merihanhen rauhoitusta sisämaassa, kunnes alueelle on vakiintunut metsästystä kestävä kanta. Rauhoitusalueen ulkopuolelle jäisi muutamia kymmeniä kilometrejä leveä merenrantavyöhyke, jonka leveys on määritetty riistakeskuksen aluetoimistojen asiantunteuksen perusteella vuonna 2013. Alueen rajauksen osalta ei ole tarvetta tehdä muutoksia.

Määritellyllä rannikkoalueella tapahtuva metsästys jakautuu aikaistettuun peltometsästykseen 10.8.-20.8 klo 12. ja tavanomaiseen metsästyskauteen 20.8 klo 12 – 31.12.

Aikaistetun peltometsästyksen keskeinen tavoite on viljelyvahinkojen vähentäminen sekä mahdollisuus paikallisesti rajoittaa vahinkoa aiheuttavaa merihanhikantaa metsästyksen keinoin. Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan peltometsästyksessä on harjoitettu paikallisesti voimakastakin metsästystä pelloilla, joilla ei ole arvokkaita satokasveja, mille merihanhet aiheuttavat vahinkoa. Paikoin merihanhia on saatu saaliiksi huomattavan korkeita vuorokausikohtaisia määriä ravintohoukuttelun avulla, mikä ei ole tarkoituksenmukaista suhteessa tavoitteisiin kannan leviämiseksi sisämaahan tai metsästyksen tarkoituksenmukaisen järjestämisen näkökulmasta.

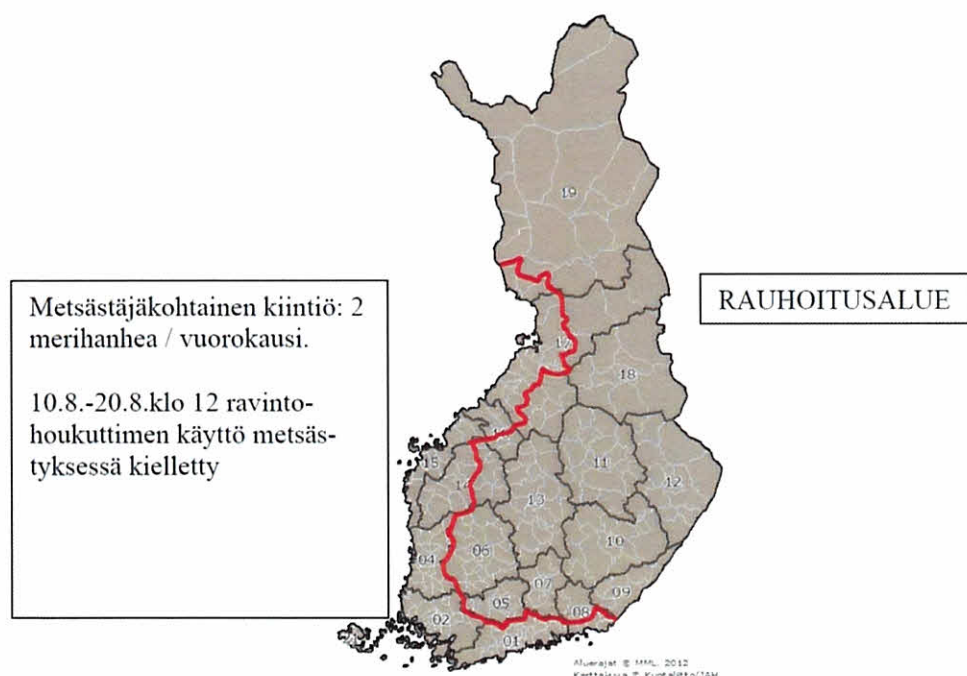
Vuosien 2018 ja 2019 peltometsästyksen odotettua suurempi osuus kokonaissaaliista ja sen kohdistuminen aiempaa enemmän esiaikuisiin lintuihin voi heikentää merihanhen lisääntyvää kannanosaa muutaman vuoden aikajänteellä. Tästä syystä on perusteltua rajoittaa merihanhen metsästystä koko metsästysaikana siten, että kokonaissaalismäärä pienenee ja metsästys kohdistuu enemmän nuoriin lintuihin. Metsästäjäkohtainen kiintiö mahdollistaa edelleen merihanhen metsästyksen ja viljelyvahinkojen ehkäisyn koko sallitulla metsästysalueella, mutta pienentää kokonaissaalismäärää sekä mahdollisesti jakaa toteutuvaa saalismäärää tasaisemmin hanhenmetsästäjien kesken. Metsästäjäkohtaisen vuorokausikiintiön asettaminen kahteen merihanheen on asiantuntijoiden arvio sopivasta määrästä, joka mahdollistaa mielekkään metsästyksen ja vahinkojen ehkäisyn. Samalla pienennetään kokonaissaalista, kun yli kahden hanhen metsästäjäkohtaiset vuorokausisaaliit poistuvat. Metsästäjät saattavat kompensoida rajoitusta lisäämällä metsästyspäivien määrää. Hyviä ja tuloksellisia metsästyspäiviä on kuitenkin rajallinen määrä mm. sääolojen ja lintujen oppimisen vuoksi, mikä osaltaan rajoittaa suurien henkilökohtaisten kokonaissaalismäärien kertymistä.

Tilanteessa missä on perusteltua rajoittaa merihanhen metsästystä kannan kehityksen turvaamiseksi, on perusteltua tarkastella myös peltometsästyksen käytännön toteutumista. Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan tällä hetkellä ei ole tarvetta merihanhen peltometsästyksen kannan koon pienentämiseksi. Ravintohoukuttimen avulla metsästettävät suuret saaliit vaikuttavat nykytilanteessa olevan uhka paikallisen merihanhikannan kestävyydelle, eikä saalismäärät välttämättä ole perusteltuja viljelyvahinkojen vähentämisen näkökulmasta. Paikallisten viljelyvahinkojen ehkäisyn näkökulmasta metsästys tulisi kohdentaa pelloille, joilla on kasvamassa markkinakelpoinen vilja, juures tai vihannessato ja jolle merihanhet aiheuttavat merkittävää taloudellista vahinkoa. Kohdentamalla aikaistettu pyynti tuotantopelloille tavoitetaan vahinkojen ehkäisyä sekä peltometsästyksen kokonaissaalismäärän pienentämistä. Tämä pienentäisi osaltaan käytettävissä olevaa metsästysaluetta ja pienentäisi peltometsästyksen kokonaissaalismäärää. Kahden linnun vuorokausikohtaisella kiintiöllä saavutetaan riittävä ja tarvittava pelotevaikutus viljelyvahinkojen torjumisen kannalta, eikä suuremman lintumäärän ampuminen yhdellä vahinkokohteella samalla kertaa ole tarkoituksenmukaista suhteessa nykyiseen merihanhikannan tilaan. Tulevaisuudessa, jos merihanhikanta on merkittävästi suurempi ja aiheuttaa merkittäviä laaja-alaisia vahinkoja, on perusteltua metsästä merihanhia kaikille pelloilla, jotta vahinkoja saadaan ehkäistyä hanhikannan kokoon vaikut-

tamalla. Nykyisessä tilanteessa tälle ei kuitenkaan ole perusteita, vaan tavoitteena on merihanhikannan edelleen vahvistaminen, jotta leviäminen sisämaahan ja tulevat metsästysmahdollisuudet rannikkoalueilla on turvattu.

Esityksen lisäksi Suomen riistakeskus suosittelee:

- 10.8.-20.8 klo 12 aikana merihanhea metsästetään vain niillä vilja-, juures-, vihannes- tai nurmipelloilla, joilta on mahdollista saada hyödyntämiskelpoinen sato ja joille merihanhet aiheuttavat vahinkoa.
- Merihanhisaaliin kirjaamista Oma riistaan saaliin ajallisen ja alueellisen jakauman selvittämiseksi.”



Kuva 1. Esitetty metsästyksen kieltoalue (rauhoitusalue) sisämaassa, Suomen riistakeskuksen esitys merihanhen metsästyksen kieltoalueeksi 1.8.2020-31.7.2023.

Pykäläkohtaiset perustelut

1 § Merihanhen metsästys

Asetuksen 1 §:n 1 momentissa kiellettäisiin merihanhen metsästys 10.8.—31.12. välisenä aikana Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen maakunnissa, Etelä-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Alajärven, Alavuden, Evijärven, Kuortaneen, Lappajärven, Soinin, Vimpelin ja Ähtärin kunnissa, Keski-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Halsuan, Lestijärven, Perhon ja Vetelin kunnissa, Lapin maakunnassa lukuun ottamatta Kemin, Keminmaan, Tornion ja Simon kuntia, Kymenlaakson maakuntaan kuuluvissa Iitin ja Kouvolan kunnissa, Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Haapajärven, Haapaveden, Kuusamon, Kärämäen, Nivalan, Pudasjärven, Pyhäjärven, Pyhännän, Reisjärven, Siikalatvan, Taivalkosken, Utajärven ja Vaalan kunnissa.

2 § Metsästäjäkohtainen saaliskiintiö

Asetuksen 2 §:n 1 momentissa säädettäisiin merihanhen metsästyksen metsästäjäkohtainen saaliskiintiö enintään kaksi hanhea vuorokaudessa. Kahden linnun vuorokausikohtaisella kiintiöllä saavutetaan riittävä ja tarvittava pelotevaikutus viljelyvahinkojen torjumisen kannalta, eikä suuremman lintumäärän ampuminen yhdellä vahinkokohteella samalla kertaa ole tarkoituksenmukaista suhteessa nykyiseen merihanhikannan tilaan. Merihanhen karkottaminen vahinkopelloilta metsästyksen keinoin ei edellytä suuria saalismääriä.

3 § Kielletty pyyntimenetelmä

Asetuksen 3 §:n 1 momentissa kiellettäisiin merihanhen metsästyksessä aikaistetussa peltometsästyksessä ravintohoukuttimen käyttö 10 elokuuta alkaen 20 elokuuta kello 12.00 saakka.

Säännöstä tulisi tulkita siten, että merihanhen metsästyksessä olisi kiellettyä käyttää viljanjyviä tai mitä tahansa ihmisen perustamaa houkutinta, joka perustuu vesilintujen käyttämään ravintoon, jos tarkoituksena on merihanhen houkuttelu sen avulla. Tällaisia ovat viljanjyvien lisäksi muun muassa eräät muut viljelykasvit. Toisaalta tulkinnasta on tarkoituksenmukaista rajata pois se, että ravintohoukuttimen käyttäminen ei ole tarkoituksellista.

Viljeltyt pellot, joilta satoa ei ole korjattu, houkuttelevat monissa tapauksissa merihanhia, mutta ravintohoukuttimen käytön kieltä ei estä metsästystä tavanomaisessa viljan tai muun kasvin tuotannossa olevilla pelloilla. Merihanhen metsästysalueella voi olla tavanomaisessa viljan tai muun kasvin tuotannossa olevia pelloja, joiden tarkoitus on tuottaa satoa myytäväksi tai tuotantoeläinten ravinnoksi. Tällainen pelto ei ole merihanhen houkuttelemista varten, jolloin sitä ei tule tulkita kielletyksi merihanhen houkuttimeksi. Jos pellolle olisi sadonkorjuun jälkeen kuitenkin jäänyt osa sadosta lakoon tai korjaamatta siten, että se ilmeisesti houkuttelee merihanhea, ei sitä tule tulkita kielletyksi merihanhen houkuttimeksi.

Tavanomaisten viljeltyjen peltujen lisäksi alueella voi olla tukikelpoisia riistalaitumia, joilla turvataan luonnon monimuotoisuutta, edistetään viljelykiertoa ja tuotetaan ravintoa luonnonvaraisille eläimille. Lisäksi alueella voi olla metsästäjien perustamia pienialaisia riistapelloja, joiden tarkoituksena on tuottaa ravintoa ja suojaa luonnonvaraisille eläimille. Tukikelpoisia riistalaitumia ja pienialaisia riistapeltujen kaltaisia pelloja voitaisiin tulkita viljeltävän myös merihanhenmetsästystarkoituksessa. Niitä ei saisi hyödyntää merihanhen metsästyksessä siten, että merihanhi ammutaan tällaiselle pellolle tai merihanhi totutetaan käymään pellolla ja metsästetään merihanhen kulkureitillä tällaisen pellon lähiympäristössä.

Luonnon itsensä luoma ravinnonlähde ei olisi kielletty ravintohoukutin. Merihanhet tankkaavat runsaasti ravintoa syksyllä muuttomatkaa varten ja ne ovat siksi syksyllä tai muuttomatalla levähtäessään usein ravinnonlähteen läheisyydessä tai kulkemassa sellaista etsien.

Kiellon tarkoituksena on varmistaa merihanhen aikaistetun peltometsästyksen toteuttaminen siten, että mahdollistetaan paikallisten viljelyvahinkojen vähentäminen, mutta estetään ravintohoukuttimen avulla metsästettävät suuret saaliit, jotka vaikuttavat nykytilanteessa olevan uhka paikallisen merihanhikannan kestäväyydelle, eikä saalismäärät välttämättä ole tarpeellisia viljelyvahinkojen vähentämisen näkökulmasta. Tällä hetkellä ei ole tarvetta merihanhen peltometsästyksen kannan koon pienentämiseksi. Koska merihanhea ei saisi ampua ravintohoukuttimen avulla ampumaetäisyydelle houkuttelemalla, ei metsästys olisi liian tehokasta. Merihanhen ampumisen kieltäminen ravintohoukuttimen avulla ei kuitenkaan estäisi metsästyksen kohdistamista esimerkiksi viljeltyllä pellolla käyvään ja satovahinkoja aiheuttavaan merihanheen. Tämän vuoksi on tärkeää, että ainoastaan esityksen mukaisesti metsästäjän tarkoituksella perustamat houkuttimet ovat kiellettyjä.

Peltometsästyksen perustelujen näkökulmasta ja nykyisessä tilanteessa olisi suositeltavaa kohdistaa metsästys pelloille, joilla on kasvamassa markkinakelpoinen sato, ja missä merihanhen aiheuttavat vahinkoa. Näille pelloille ei tule erikseen houkutella hanhia ravintohoukuttimella metsästyksen tehostamiseksi. Ravintohoukuttimella voi ohjata hanhia ruokailemaan muilla pelloilla, joilla vahinkouhkaa ei ole. Tällaisilla houkuttelupaikoilla olisi siis kiellettyä metsästää, jos sinne on ihmisen toimesta lisätty ravintoa houkuttimeksi, jotta hanhet saavat ruokailla rauhassa aiheuttamatta vahinkoa.

4 § Voimaantulo

Asetuksen 4 §:n 1 momentissa säädettäisiin asetus tulemaan voimaan elokuussa 2020 kolmen vuoden määräajaksi 31.7.2023 saakka.

3 Esityksen vaikutukset

Asetuksen 1 §:n 1 momentissa mainittuun alueeseen kuuluvalla alueella merihanhea ei voida metsästää lainkaan metsästysvuonna 2020—2023, minkä arvioidaan nopeuttavan lajin pesimäkannan leviämistä ja lisäävän lajin kannan vakiintumisen todennäköisyyttä sisämaassa verrattuna siihen, että metsästystä ei kiellettäisi.

Merihanhi on hitaasti lisääntyvä laji ja sen vuoksi kannan kasvua sisämaassa voidaan turvata vain riittävän pitkällä rauhoituksella. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista jatkaa merihanhen rauhoitusta kolmella vuodella sisämaassa. Rauhoitusalueen ulkopuolelle jäisi muutamia kymmeniä kilometrejä leveä merenranta-vyöhyke, jonka leveys on määritelty riistakeskuksen aluetoimistojen asiantuntemuksen perusteella vuonna 2013. Alueen rajauksen osalta ei ole tarvetta tehdä muutoksia.

Vuosien 2018 ja 2019 tilannekuva aikaistetun peltometsästyksen vaikutuksista ja epävarmuus muuttoreitin kannanhoitotoimenpiteiden vaikutuksista antavat perusteet rajoittaa metsästystä ja siten ehkäistä mahdollisia negatiivisia vaikutuksia kokonaisuutena ja sisämaahan leviämislle. Metsästäjäkohtaisen kahden merihanhen vuorokausikiintiön asettaminen 10.8-31.2 ajanjaksolle turvaisi Suomen riistakeskuksen Kestävä metsästys -tiimin asiantuntija-arvion mukaan merihanhen kestävä metsästystä ja leviämistä sisämaahan, ja samalla jatkaisi mahdollisuutta ehkäistä viljelyvahinkoja metsästyksen keinoin ilman poikkeuslupien hallinnollista kuormaa. Ravintohoukuttimen käytön kieltä ja suositus metsästyksen kohdistamiseen nimenomaan pelloille, joilla merihanhen aiheuttavat taloudellista vahinkoa maataloudelle on perusteltua tässä tilanteessa, arvioidaan estävän kannan kestävyttä uhkaavan liian suuren metsästysverotuksen.

4 Asian valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriössä on valmisteltu virkатыnäh ehdotus maa- ja metsätalousministeriön asetukseksi merihanhen metsästyksen kieltämisestä metsästysvuosina 2020—2023. Ehdotus on valmisteltu Suomen riistakeskuksen esityksen perusteella. Asetusluonnoksesta pyydettiin lausuntoja seuraavilta tahoilta: ympäristöministeriö, Luonnonvarakeskus (LUKE), Suomen riistakeskus, riistanhoitoyhdistykset, Metsähallitus, Suomen ympäristökeskus (SYKE), Saamelaiskäräjät, Suomen Metsästäjäliitto ry, Suomen Kennelliiton metsästyskoiratyöryhmä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK), Svenska lantbruksproducenternas centralförbund (SLC), Suomen Luonnonsuojeluliitto, WWF Suomi, BirdLife Suomi ry, Natur och Miljö r.f.

Lausunnoissa todettiin seuraavaa:

Suomen riistakeskuksella ei ole huomauttamista asetuseruonnosten sisältöön, vaan toteaa esityksen olevan perusteellinen ja hyvin valmisteltu. Erityisesti Suomen riistakeskus korostaa riistatiedon merkitystä ja sen hyödyntämistä metsästyksen säätelyssä, jolla voidaan varmistaa kestävan metsästyksen toteutuminen.

Suomen Metsästäjäliitto ry yhtyy ministeriön näkemykseen, jossa merihanhen osalta tavoiteltava leviäminen sisämaan vesistöihin edellyttää metsästyksen kieltämistä sisämaan kannan ollessa vasta ensimmäisten yksilöiden varassa. Maa- ja metsätalousministeriö pyrkii tämän asetuksen avulla poistamaan sisämaassa pesivään ja levittäytyvään merihanhen kantaan kohdistuvan metsästyspaineen niin, että kanta vahvistuisi ja siitä tulisi arvokas riistavara myös sisämaahan, mikä on myös liiton mielestä tavoiteltava tilanne. Asia on liitolle erityisen läheinen, sillä Metsästäjäliitto on ollut eri tavoin konkreettisesti tukemassa merihanhikannan vahvistumista sisämaassa metsästyskelpoiselle tasolle.

BirdLife Suomi ry pitää rajoitteita lähtökohtaisesti oikean suuntaisina, mutta riittämättöminä. Ravintohoukuttimen käyttö tulisi kieltää koko metsästyskauden ajalta. Lisäksi on välttämätöntä kieltää kaaveiden eli houkutuskuvioiden käyttö 10.8.-20.8. Merihanhen metsästyskautta aikaistettiin kymmenellä päivällä vuodesta 2018 alkaen. Perusteena aikaistukselle olivat hanhien aiheuttavat viljelysvahingot, joita haluttiin estää suojametsästyksellä. Käytäntö on kuitenkin osoittanut, että ensimmäisellä kymmenen päivän jaksolla hanhia houkutellaan pelloille kaaveiden ja osin myös ruokinnan avulla hanhisaaliin maksimoimiseksi.

Suomen Luonnonsuojeluliitto ry:n mielestä ensisijaisesti parasta olisi palauttaa merihanhen metsästysajan alku nykyisestä muun sorsanmetsästyksen alkuun eli 20.8. asti. Nyt valtaosa saaliista on tullut aikaistettuna kautena 10. – 20.8. Se estää kannan kasvua ja hidastaa myös lajin leviämistä sisämaahan. Toissijaisesti jos 10. – 20.8. metsästyskausi kuitenkin säilytetään, merihanhelle tulee asettaa kiintiöksi 1 lintu päivässä metsästäjää kohti nyt esitetyn 2 linnun sijasta. Lisäksi ravintohoukutin ja kaaveet tulee kieltää hanhien metsästyksessä kokonaan.

Lisäksi Suomen riistakeskus järjesti riistanhoitoyhdistysten kuulemista varten internetkyselyn, jonka kautta riistanhoitoyhdistykset voivat antaa lausuntonsa sähköisesti koskien metsästyslain 38 §:n nojalla annettavaa metsästyksen kieltämistä.

Yhteensä 30 riistanhoitoyhdistystä vastasi lausuntopyyntöön. Anjalan riistanhoitoyhdistys esittää metsästyksen sallimista Kouvolan kaupungin alueella. Kempeleen-Oulunsalon riistanhoitoyhdistys toteaa, että ravintohoukuttimen rajoitus ja päiväkiintiö on tässä vaiheessa erinomainen keino yrittää saada merihanhen metsästyksen järkeä ja kestävyyttä sekä ennen kaikkea yrittää nostaa merihanhen arvoa riistaeläimenä runsaan kannan alueella.

Luonnonsuojeluliitto Tapiola ry esittää, että mikäli metsästyksen ”tarkoitus” on viljelyvahinkojen estäminen, tulee siinä tapauksessa kieltää kaikki lintujen houkuttelu pelloille, myös kaavein.

Lausuntojen perusteella ei ole tehty muutoksia asetukseen.

5 Voimaantulo

Maa- ja metsätalousministeriön asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 10.8.2020.

